

ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ ΤΟΥ ΣΕΜΛΙΝΟΥ

PENTE ANEKΔΟΤΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1793

Μία από τις σπουδαιότερες ελληνικές παροικίες της κεντρικής Βαλκανικής Χερσονήσου ήταν ή ελληνική κοινότητα της γιουγκοσλαβικής πόλεως Zemun (Zimony στα ουγγρικά), της γνωστής με τὸ ἐξελληνισμένο ὄνομα «Σεμλίνο». Ἡ πόλη αὐτή ἀπέκτησε κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ πρώτου ἐπὶ τῆς Αἰκατερίνης τῆς Μεγάλης ρωσοτουρκικοῦ πολέμου (1768-1774) ἀξιόλογη ἐμπορική καὶ οἰκονομική σημασία, ἐπειδὴ βρέθηκε στὰ σύνορα δύο μεγάλων δυνάμεων, τῆς Αὐστροουγγαρίας καὶ τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας¹. Ἔτσι, συνέρρευσε καὶ ἐγκαταστάθηκε ἐκεῖ μεγάλος ἀριθμὸς κατοίκων ἀπὸ διάφορες περιοχὲς τῆς τουρκοκρατουμένης Βαλκανικῆς, ὀρθόδοξοι κυρίως Ἕλληνας καὶ Σέρβοι².

Ἄναζητώντας μαρτυρίες γιὰ τὴν ἐμπορική, πολιτιστική καὶ ἐκπαιδευτική δραστηριότητα τοῦ Ἑλληνισμοῦ στὴν πόλη αὐτή, ἐπισημάναμε στὸ παλαιὸ ἀρχεῖο τοῦ δήμου Σεμλίνου³ ὀρισμένα ἐγγραφα, τὰ ὁποῖα διαφωτίζουν μερικὰ σημεῖα ἀπὸ τὴ ζωὴ τῶν Ἑλλήνων τοῦ Σεμλίνου καὶ ἀπὸ τὰ προβλήματα ποὺ τοὺς δημιουργοῦσε ἡ γειτνίαση με ἀλλόφυλλους καὶ μερικὲς φορὲς ἐχθρικοὺς πληθυσμοὺς. Ἀφήνοντας γιὰ λίγο ἀργότερα τὴν παρουσίαση μιᾶς συστηματικῆς μονογραφίας πάνω σ' αὐτὸ τὸ θέμα, περιοριζόμαστε ἐδῶ στὴν ἔκδοση μόνο πέντε ἐγγράφων.

1. T a n a s i j e Ž. I l i ć, Πρόλογος στὸ βιβλίο «Gradja iz zemunskih arhiva za istoriju prvog srpskog ustanka», τ. 1 (1804-1808), Beograd 1955, σ. XXIV.

2. V a s i l i j a K o l a k o v i ć, Ljubica i Dimitrije Kolaković, «Scena» 6 (Novi Sad 1969), σ. 281.

3. Arhiv Zemunskog Magistrata. Τὸ ἀρχεῖο αὐτὸ φυλάσσεται σήμερα στὸ ἱστορικὸ ἀρχεῖο τῆς πόλης τοῦ Βελιγραδίου (Istorijski Arhiv Grada Beograda). Τὰ ἐγγραφα καὶ τὰ βιβλία τοῦ δήμου τοῦ Σεμλίνου ἀποτελοῦν τὸ πιὸ παλαιὸ ἀρχεῖο ὑλικὸ τοῦ ἱστορικοῦ ἀρχείου τῆς πόλης τοῦ Βελιγραδίου καὶ τοποθετοῦνται χρονολογικὰ στὰ 1749-1918. Ἐξ αἰτίας διαφόρων ἱστορικῶν λόγων, τὸ ἀρχεῖο ὑλικὸ τοῦ δήμου τοῦ Σεμλίνου ἔζησε μιὰ πραγματικὴ Ὀδύσσεια. Ἔτσι, μεταξύ τῶν ἄλλων, φυλάχτηκε γιὰ ἀρκετὸ χρόνο στὸ φρούριο τῆς πόλης Petrovaradin καὶ στὴν Ἐθνικὴ Τράπεζα τοῦ Βελιγραδίου μέχρις ὅτου, τὸ 1947, παραδόθηκε στὸ ἱστορικὸ ἀρχεῖο τῆς πόλης τοῦ Βελιγραδίου (βλ. T a n a s i j e Ž. I l i ć, Arhiva Zemunskog magistrata, «Arhivski Pregled», ἔτους 1966, τεύχη 1-2, σ. 82-86).

Τὰ ἐκδιδόμενα ἔγγραφα ἀναφέρονται σὲ μιὰ διένεξη σχετική μὲ σχολικά καὶ ἐκκλησιαστικά θέματα τῆς Κοινότητος, σὲ ζητήματα δηλαδὴ βασικά καὶ ἀποφασιστικῆς σημασίας γιὰ τὴν ἐθνικὴ ὑπόστασι τῶν Ἑλλήνων τοῦ Σεμλίνου. Τὰ ἔγγραφα εἶναι γραμμένα στὰ γερμανικά, σὲ παλαιὰ γοθτικὴ γραφὴ, καὶ παρουσιάζουν ἀρκετὲς δυσκολίες στὴν ἀνάγνωσι, ἰδιαίτερα στὸν μὴ ἀσκημένο ἐρευνητὴ. Τὰ ἐκδίδουμε μεταγράφωντάς τα στὴ λατινικὴ γραφὴ. Κατὰ τὴ μεταγραφὴ ἀκολουθήσαμε τὴν ὀρθογραφία τοῦ πρωτοτύπου. Γραμματικὲς καὶ ὀρθογραφικὲς διορθώσεις ἔγιναν ἐλάχιστες καὶ μόνο ἐκεῖ, ὅπου τὸ ἀπαιτοῦσε ἡ καλύτερη κατανόησι τῆς ἔννοιας καὶ σημασίας τοῦ κειμένου. Οἱ ὑπογραφὲς τῶν Ἑλλήνων ἐκπροσώπων τῆς παροικίας καὶ τῶν Γερμανῶν συντακτῶν τῶν ἐγγράφων εἶναι ἰδιόγραφες.

A'

ΣΕΜΛΙΝΟ, 17 ΜΑΪΟΥ 1793

Οἱ Ἕλληνες τοῦ Σεμλίνου Κωνσταντῖνος Δάρβαρης, Νικόλαος Ρούσσης, Δούκας Κωνσταντῖνος καὶ Κώστας Γεωργίου παραπονοῦνται πρὸς τὸ δημοτικὸ συμβούλιο τῆς πόλης αὐτῆς, ἐπειδὴ οἱ Ἰλλυριοὶ (Σέρβοι) τοὺς προσβάλλουν καὶ τοὺς δημιουργοῦν ἐμπόδια στὰ ἐκκλησιαστικά καὶ ἐκπαιδευτικά τους ζητήματα.

Ἐπικαλοῦνται τὴ μεσολάβησι τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου τοῦ Σεμλίνου, γιὰ νὰ ἀποφευχθῇ στὴν πόλιν αὐτὴ ὁ διαχωρισμὸς τῶν δύο ἐθνοτήτων, ὁ ὁποῖος δυστυχῶς εἶχε ἤδη πραγματοποιηθῇ σ' ἄλλα μέρη (βλ. καὶ εἰκ. 1).

[Πρωτότυπο. Istorijski Arhiv Beograda, τμήμα Zemunski Magistrat, ἔτους 1793, φάκ. 21, ἀριθ. ἔγγρ. 23].

Löblich k.k. Stadt-Magistrat!

Es wird Einem Löbl. Stadt-Magistrat wohl nicht unbekannt sein, dass wir Griechen und Walachen, k.k. Unterthanen und Bürger zu Zemlin, einen betrachtlichen Theil der Inwohner dieser Stadt ausmachen, die ausgemessene Steuer und Abgaben zur allgemeinen Wohlfahrt des Staates immer willig entrichten, die öffentliche Lasten ertragen, und zur Erbauung der Kirchen, zur Haltung des Gottesdienstes und zur Unterhaltung der Geistlichkeit sehr vieles, und verhältnissmässig mehr als unsere Religions-Verwandte Illyrier beigetragen haben und noch beitragen.

Gleichwohl sehen wir uns von denselben äusserst gekränckt und beleidiget; indem sie uns nicht diejenige Rechte geniessen lassen, die sie selbst geniessen, sondern uns die Schule und Kirche verwehren, und allerlei Chikanen machen so, dass wir uns endlich von denselben ganzlich trennen müssen.

Da aber dieses ihr Betragen gegen uns Religiongenossene höchst unbillig,

anstössig und allgemeinen Wohl des Staates sehr nachtheilig ist, und leicht Anlass zu einer Spaltung geben kann, wie leider schon an manchen Orten geschehen ist; so haben wir Einen Löbl. Stadt-Magistrat gehorsamst bitten sollen, un diesen Übel vorzubeugen, eine zweckmässige Vermittlung und Anordnung in der Sache treffen zu wollen.

Semlin den 17 May 1793

Eines Löbl. k.k. Stadt-Magistrats gehorsamste Diener

Κωνσταντίνος ὁ Δάσβαρις

Nikolaus Russij

Δοῦκας Κωνσταντίνος

Κόστας Γεωργίου

B'

ΣΕΜΛΙΝΟ, 20 ΜΑΪΟΥ 1793

Κατὰ τὴν τεσσαρακοστὴ συνεδρίαση τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου τοῦ Σεμλίνοῦ ἀποφασίστηκε, ἐξ αἰτίας τῆς φιλονεικίας μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ἰλλυριῶν (Σέρβων) τῆς πόλης αὐτῆς γιὰ ζητήματα ἐκκλησιαστικὰ καὶ ἐκπαιδευτικὰ, νὰ κληθοῦν σὲ ἀκρόαση καὶ οἱ δύο πλευρές, γιὰ νὰ καταστῆ ἔτσι δυνατὸ νὰ ἀνευρεθῇ ὁ αἴτιος τῆς διχονοίας καὶ νὰ δοθῇ ἐπὶ τέλους τέρμα στὴ δυσάρεστη αὐτὴ κατάσταση (βλ. καὶ εἰκ. 2).

[Πρωτότυπο, Istorijski Arhiv Beograda, τμήμα Zemunski Magistrat, ἔτους 1793, φάκ. 21, ἀριθ. 23].

Public(um)

Sessio 40-ma de dato 24ten May 1793

Nro 314

Da sich die hier befindende griechische und walachische Gemeinde nur in allgemeinen sich beschwehret, dass die illyrische Nation derselben sowohl wegen der Schule als wegen der Kirche Hindern in Weg legen wolle, so wären die in dieser Bittschrift unterzeichnete Supplikanten sowohl als von Seite der Illyren der Herr Protopopp, dann Jovo Kyricza und die 4 Kirchen-Väter vorgerufen, und gegeneinander zu vernehmen, um hieraus allenfalls auch den Urheber, welcher derlei Uneinigkeiten in dem Grunde anzettelt, schliessen, und das weitere veranlassen zu können.

Düring

1793
 21
 23
 Lesis 40 mo eto 24 tan May 1793
 71° 3111
 des auf die fied vafindand
 gorfiff, und wallenfiff. G.
 munde ried in algerma;
 neu befrucht, die fiefel
 fiefel nation alerfalten so
 woff wagen der fiefel, als
 wagen der fiefel fundation
 in Hong Lagen wolle, so
 witten die in diefud dilt.
 die fiefel in diefud dilt.
 canten so woff, als die fiefel
 ten der fiefel der fiefel
 fiefel, dann fiefel fiefel,
 und die 7 fiefel fiefel
 fiefel, und fiefel fiefel
 die zu fiefel fiefel, die
 fiefel alerfalten auf die
 fiefel, woff die fiefel
 die fiefel die fiefel

Εικ. 2. Φωτοτυπία της αρχής του υπ' αριθ. Β' εγγράφου

Γ'

ΣΕΜΛΙΝΟ, 31 ΜΑΪΟΥ 1793

Τὸ τμήμα γενικῶν καθηκόντων τοῦ δημαρχείου τοῦ Σεμλίνου διαβιβάζει πρὸς τὶς ἀρχές τῆς πόλης αὐτῆς τὴν αἴτηση παραπόνων τῶν Ἑλλήνων Κωνσταντίνου Γεωργίου, Νικολάου Ρούσση, Δούκα Κωνσταντίνου καὶ Κωνσταντίνου Δάρβαρη ἐναντίον τῶν Ἰλλυριῶν (Σέρβων) γιὰ ἐκκλησιαστικά καὶ σχολικά ζητήματα.

[Πρωτότυπο, Istorijski Arhiv Beograda, τμήμα Zemunski Magistrat, ἔτους 1793, φάκ. 21 ἀριθ. 25].

Departement in Publice:

Übergibt die aufgenommene Erklärung der Griechen Costa Georgievich, Nicolaus Russi, Duca Constantin und Costa Darvar wider die Illiren in Anbetracht der Kirchen und Schule.

Semlin den 31ten May 1793

Kerschner

Δ'

ΣΕΜΛΙΝΟ, 31 ΜΑΪΟΥ 1793

Οἱ Ἕλληνες τοῦ Σεμλίνου Κωνσταντίνος Γεωργίου, Νικόλαος Ρούσσης, Δούκας Κωνσταντίνος καὶ Κωνσταντίνος Δάρβαρης ὑποβάλλουν πρὸς τὸ διοικητικὸ συμβούλιο τῆς πόλης αὐτῆς τὰ ἐξῆς αἰτήματα: 1) Ἡ ὀρθόδοξη ἐκκλησία τοῦ Σεμλίνου νὰ μαθαίνει στὰ παιδιά ὄχι μόνο τὴ σερβικὴ, ἀλλὰ καὶ τὴν ἑλληνικὴ γλώσσα, 2) Νὰ τοὺς δοθῆ τὸ δικαίωμα νὰ ἐλέγχουν καὶ αὐτοὶ τοὺς λογαριασμοὺς τῆς παραπάνω ἐκκλησίας καὶ 3) Ἡ ὀρθόδοξη ἐκκλησία τοῦ Σεμλίνου νὰ συντηρῆ, ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς δύο Σέρβους διδασκάλους, κι ἓναν τουλάχιστο Ἕλληνα (βλ. καὶ εἰκ. 3).

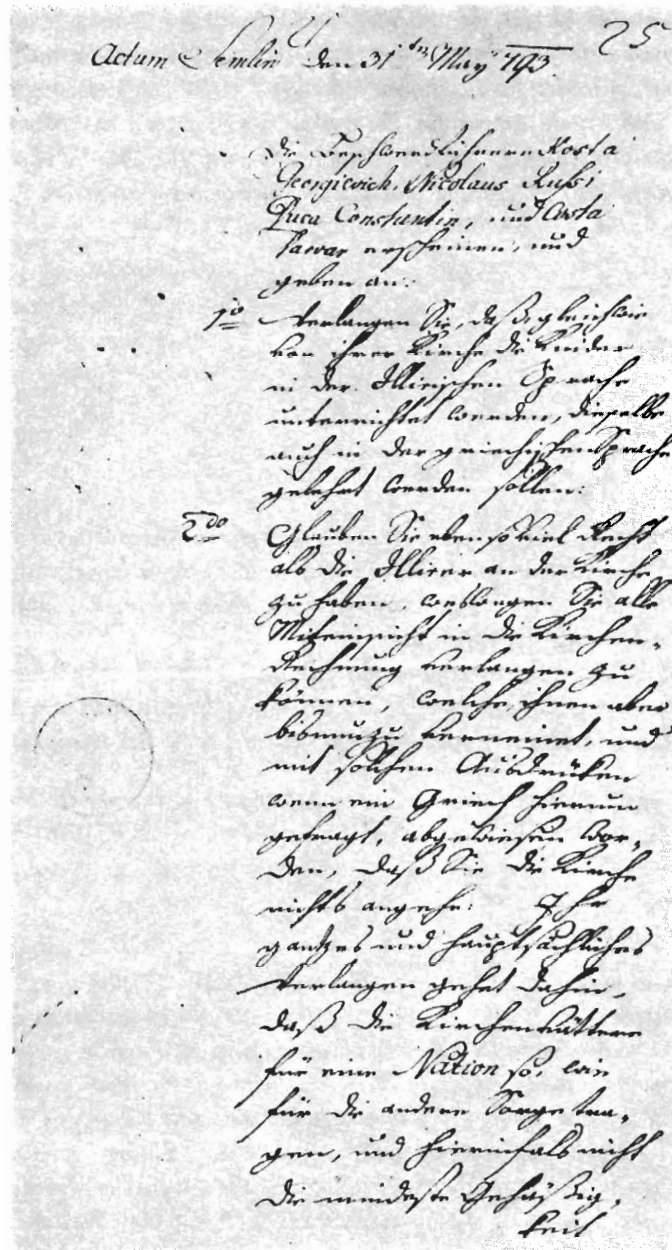
[Πρωτότυπο, Istorijski Arhiv Beograda, τμήμα Zemunski Magistrat, ἔτους 1793, φάκ. 21, ἀριθ. 25].

Actum Semlin den 31ten May 1793

Die Beschwerdführer Kosta Georgievich, Nicolaus Russi, Duca Constantin und Costa Darvar erschienen und geben an:

1o Verlangen sie dass, gleichwie von ihrer Kirche die Kinder in der illirischen Sprache unterrichtet werden, dieselben auch in der griechischen Sprache gelehrt werden sollen.

2do Glauben sie eben so viel Recht als die Illiren an der Kirche zu haben,

Εἰκ. 3. Φωτοτυπία τῆς ἀρχῆς τοῦ ὀπ' ἀριθ. Δ' ἐγγράφου

weswegen sie alle Miteinsicht in die Kirchen-Rechnung verlangen zu können, welche ihnen aber bismun zu verneinet, und mit solchen Ausdrücken, wenn ein Griech hierum gefragt, abgewiesen worden, dass sie die Kirche nichts angehe.

Ihr gantzes und hauptsächliches Verlangen gehet dahin, dass die Kirchenväter für eine Nation so wie für die andere Sorge tragen und hierinfals nicht die mindeste Gehässigkeit gezeigt werde, und dass für ihre Kinder, da zwei illirische Lehrer von der Kirche unterhalten werden, wenigstens ein griechischer führohin auch von der Kirche unterhalten werde.

Κωσταντίνος ὁ Δάοβαρις
Δοῦκας Κωνσταντίνος
Kostantinus Georgiou
Nicolaus Russij

Ε΄

ΣΕΜΑΙΝΟ, 7 ΙΟΥΝΙΟΥ 1793

Ὁ εἰσηγητὴς τοῦ τμήματος γενικῶν καθηκόντων τοῦ δημαρχείου τοῦ Σεμλίνου Düring ἀνακοινώνει ὅτι Ἕλληνες πολίτες ὑπέβαλαν αἴτηση παρπόνων ἐναντίον τῶν Σέρβων καὶ ὅτι τοὺς κάλεσε, γιὰ νὰ ὑποστηρίξουν καὶ προσωπικὰ τὴν αἴτησή τους.

Ἐκτὸς ἀπ' αὐτό, ὁ παραπάνω εἰσηγητὴς ἔχει τὴν γνώμη ὅτι πρέπει νὰ κληθοῦν ἀκόμη καὶ ὁ πρωτοπαπᾶς καὶ οἱ Σέρβοι ἐκκλησιαστικοὶ ἐπίτροποι, γιὰ νὰ λήξη ἡ ὑπόθεση χωρὶς διενέξεις μεταξὺ τῶν δύο πλευρῶν.

[Πρωτότυπο, Istorijski Arhiv Beograda, τμήμα Zemunski Magistrat, ἔτους 1793, φάκ. 21. ἀριθ. 25].

Public(um)

Sessio 44^a de dato 7ten Junii 1793

Es haben einige der griechisch und wallachischen Nation gegen die sogenannte raizische Nation sub Nro Exhibitorum 314, Sessione 40 de dato 24ten May 1793 in allgemeinen sich beschwehret, weswegen dieselbe vorgerufen und zur deutlichen Angab ihrer vermeinten Beschwerden verhalten wurden:

Da solche, wenn sie gegründet, ganz billig sind und allerdings eine Abhülff verdienen, so glaubt Referent dürften sowohl Kläger als der Herr Protopopp und die raizische Kirche-Väter vorgerufen und die Einleitung dahin zu treffen gesucht werden, dass diese Sache ohne Streitigkeit der einen und anderen Parthey beigelegt wurde.

Düring

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΡΙΑΝΟΣ - VASILIJA KOLAKOVIĆ

R É S U M É

Jean Papadrianos-Vasilija Kolaković, Contribution à l'histoire de la communauté grecque de Zemun. Cinq documents inédits du 1793.

Les auteurs publient cinq documents inédits tirés des Archives historiques de Belgrade (Istorijski Arhiv grada Beograda) qui exposent un litige pendant l'année 1793 entre les communautés grecques et serbes de Zemun concernant divers questions sur les affaires scolaires et ecclésiastiques.

Avant chaque document, les auteurs de cette étude donnent un vaste résumé de son contenu. D'ailleurs, l'histoire de la fondation de la communauté grecque de Zemun est relatée à l'introduction générale.